

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

אחרון של פסח, ה'תשל"ו

חלק א – יוצא לאור לימים אחרונים דחג הפסח, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

שניאור זלמן בן בלומא גיטל

ביילא בת דבורה צירל

מנחם מענדל בן ביילא

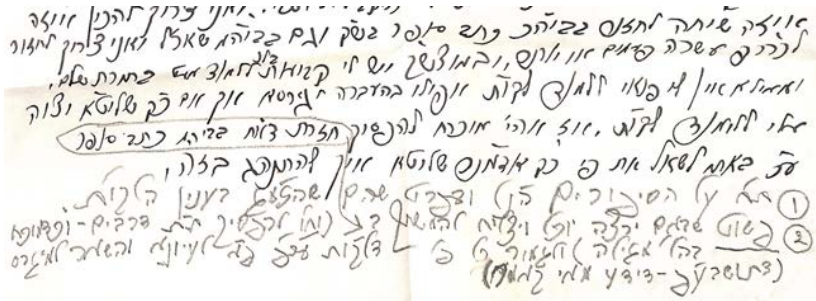
עלקא בת ביילא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ולהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו

מתוך שמחה וטוב לבב

ולנחת רוח יהודי חסידותי ברוב טוב גשמי ורוחני

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ימים אחרונים דהג הפסח הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות אחרון של פסח ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גוי", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערוזה"פ, ה'תשפ"ד

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2024

Printed in the United States of America

וראה גם שיחת פורים תשכ"ה (תו"מ התוועדויות חמ"ג — תשכ"ה ח"ג — ע' 83): "אלו שיכולים ללמוד בעיון — מה טוב, ועכ"פ יש ללמוד ("דורכלערנען") בכל שבוע ושבוע את הדרושים של הפרשה באופן דלמיגרס — אבל, באופן דלמיגרס בתושבע"פ, ששונה מהאופן דלמיגרס בתושב"כ, שהרי בלימוד תושב"כ יכול לברך גם מי שלא ידע מאי דקאמר, משא"כ בתושבע"פ שצריך להבין לכל הפחות באופן שטחי — שבאופן כזה ביכלתו של כאו"א לסיים במשך השבוע".

למיגרס (דתושבע"פ — זידע מאי קאמר): ראה הלי' ת"ת לאדה"ז ספ"ב. וש"נ. לקו"ת ויקרא ה, ב. ובכ"מ.

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס, **ועד הנחות בלה"ק**

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

(2) פשוט שבאם ירצה יוכל ויצליח להמשיך בחזרת דא"ח בביה"מ כתב סופר (וח"ו להפסיק ת"ת דרבים — וכדמוכח בהל' מגילה) ולגמור כל פי דלקו"ת עכ"פ פ"א לעיונא והשאר למיגרס (דתושבע"פ — דידע מאי קאמר).

בס"ד. שיחת אחרון של פסח, ה'תשל"ו.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. דובר כמ"פ שכל ענין בתורה יש בו הוראה בעבודת ה', ועאכו"כ ענין כללי — כמו יו"ט משלשת הרגלים [שזאז הי' הענין ד"יראה כל זכורך¹, ובאופן ש"כדרך שבא לראות כך בא ליראות², כמבואר בחסידות³ שזהו באופן ד"עין בעין⁴, היינו, שהראי' מלמטה למעלה היא כמו הראי' מלמעלה למטה], ועאכו"כ חג הפסח שהוא "ראש לרגלים"⁵ — בודאי שצ"ל בו הוראה כללית, גם בנוגע לשאר הרגלים, ועד להוראה על כל ימות השנה⁶.

וענין זה מודגש במיוחד אצל חסידי חב"ד — כידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷ שרבינו הזקן לא קבע בסידורו (לאחרי ההגדה) התיבות "חסל סידור פסח", כיון שאצל חב"ד לא מסתיים הפסח, אלא נמשך תמיד, ולא רק כמו שאר המועדים שהארתם מאירה בכל יום, אלא חג הפסח עצמו נמשך תמיד, גם באסרו חג, וגם בכל ימות השנה, עד לחג הפסח בשנה הבעל"ט, ולכן בודאי שההוראה של חג הפסח היא על כל ימות השנה⁸.

ב. ונוסף על ההוראה מכללות הענין דחג הפסח כפי שהוא בכל שנה, צ"ל הוראה גם מהקביעות דחג הפסח בימי השבוע, שבזה יש שינויים משנה לשנה, וכמו בשנה זו, שיום ראשון דחג הפסח (ובמילא גם אחרון של פסח) חל ביום חמישי בשבוע, שכך היתה הקביעות בפעם הראשונה, דאף שיש פלוגתא בדבר⁹, הרי רבינו הזקן פוסק בשו"ע שלו¹⁰ ש"בה' בשבת יצאו ישראל מצרים".

בא ג"כ על היריד, ונכנס להצ"צ נ"ע לדבר בתורה, והצ"צ נ"ע קרב אותו במאד יען שהוא ממשפחת השל"ה, ואח"כ שאל את הצ"צ נ"ע מה לו ללמוד בשביל חיזוק האמונה — את המורה או הכוזרי, והשיב לו הצ"צ נ"ע בזה הלשון: אם לא הייתם עולמ'שער הייתי אומר לכם ללמוד לקו"ת. לקוטי תורה הוא אינו חיזוק האמונה אלא חיות האמונה. אך מאחר שהוא עולמ'שער, אמר לו שילמוד את הכוזרי. והנה זה הסוחר הי' לו עסקים גם עם סוחרים חסידים. והנה מאז שהי' אצל הצ"צ נ"ע הנה הי' תמיד מונח על השולחן בהאקאנטאר¹¹ שלו הלקוטי תורה. כן ספרו הסוחרים חסידים. ואני ספרתי זה הסיפור כמה פעמים.

וגם שמעתי שר' גרונום ז"לי סיפר שעמל עשרה שנים על לימוד הלקוטי תורה ותו"א עד אשר ידע בע"פ.

מובן הדבר שזה הוא דבר גדול, אך מה לי לעשות שאין לי פנאי ללמוד לקו"ת אפילו בהעברה בעלמא. ומוכרח אני לספר סדר היום שלי, ב"ה כמעט בכל בקר אני קם בחצי הששית לילך ללמוד תניא בביה"מ האליינער¹² בשעה חצי השביעית לאחר מנין הראשון, ולפעמים יש גם ממנין השני איזה אנשים שאני לומד לפניהם תניא, ואני בא הביתה בחצי התשיעית ועלי מוטל כל צרכי הבית להכין, כי זוגתי תחי' אינה בקו הבריאות, ואני צריך להביא גם מן השו"ב מה לבשל, ואחר התפילה יש לי הקביעות שלי, ואני צריך להכין איזה שיחה לחזור בביה"כ כתב סופר¹³ בש"ק וגם בביה"מ שארף¹⁴, ואני צריך לחזור לכה"פ עשרה פעמים או יותר, ובמוצש"ק יש לי קביעות בל"ג ללמוד מעט בתורת שלום, וממילא אין לי פנאי ללמוד לקו"ת אפילו בהעברה וגירסא. אך אם כ"ק שליט"א יצוה עלי ללימוד לקו"ת, אז אהי' מוכרח להפסיק חזרת דא"ח בביה"מ כתב סופר.

ע"כ באתי לשאול את פי כ"ק אדמו"ר שליט"א איך להתנהג בזה.

(וח"ו להפסיק ת"ת דרבים — וכדמוכח בהל' מגילה): ראה מגילה ג, סע"א ואילך. מג"א אר"ח סתרפ"ז סק"ג.

ולגמור כל פ' 9 [= פרשה] דלקו"ת עכ"פ 9 פ"א [= פרק אחד] לעיונא והשאר למיגרס: ראה עד"ז "התקשרות" גליון ערה ע' 14 (ושם, שבמענה לשאלה — באנגלית — "האם יותר טוב לי לקרוא כל הלקוטי-תורה בכל שבוע מבלי להבין היטב חלק מהמאמר, או לעסוק בזמן זה בלימוד מאמרים קלים מה שאוכל להבין בהם טוב יותר" — כתב רבינו: "עניין אחד (לאו דווקא מאמר שלם — מספיק גם חלק מפרק א') ילמוד בהבנה — השאר יותר טוב לי לקרוא").

(ט) = בהלשכה/משד.

(י) אסתרמאן, המשפיע בישיבת תומכי תמימים — זעמבין וליובאוויטש (ראה אודותיו סה"ש תרצ"ב ע' 54. ושו"ו).

(יא) שברחוב איסטערן פאָרקוויי פינת סקענעקטאָדי (ע"י מוה"ר אהרן צבי טויב — אבדק"ק האַליין).

(יב) שברחוב קינגסטאָן בין איסטערן פאָרקוויי ולינגאָלן (ע"י מוה"ר חיים יודא הכהן שטראַסטער — נר"נ לבעל ה"כתב סופר"). — כעבור כמה שנים, יצויין, עבר בית-כנסת זה למקום משכנו עתה — רחוב עמפיינער בין קינגסטאָן לאלבאָני.

- (1) משפטים כג, יז. תשא לד, כג. ראה טז, (7) שיחת ליל ב' דחה"פ תש"ג סמ"ז טז. (סה"ש תש"ג ע' 75) — נעתק בהגש"פ עם
- (2) חגיגה ב, א. לקוטי טעמים ומנהגים בסופה (ע' ג).
- (3) ראה אוה"ת וירא קב, ב ואילך. וש"נ. (8) ראה גם לקו"ש ח"ה ס"ע 173 ואילך.
- (4) ישעי' נב, ח. (9) שבת פו, ב ואילך.
- (5) ראה ר"ה ד, א. (10) אר"ח רסת"ל. רסתצ"ד. וש"נ.
- (6) ראה גם לקו"ת ברכה צח, ב.

והעילוי שבזה — דכיון ש"הימים האלה נזכרים ונעשים"¹¹, היינו, שעי"ז ש"נזכרים" כפי שהתורה דורשת, אזי חוזרים ו"נעשים" עוד הפעם כמו בפעם הראשונה, ויתירה מזה, שבכל שנה הרי זה נעשה ביתר שאת, מצד הציווי "מעלין בקודש"¹², הרי מובן שבבוא "הימים האלה" לא רק בימי החודש, אלא גם בימי השבוע, אזי "נזכרים" באופן נעלה יותר, ובמילא גם "נעשים" באופן נעלה יותר; ובזה גופא הנה נוסף על הנתינת כח למעלה באופן של אתערותא דלעילא כאשר ע"פ הלוח בא הזמן ש"הימים האלה נזכרים ונעשים", צריכה להיות גם עבודת האדם לגלות זאת מן הכח אל הפועל ולהוסיף בזה מדילי.

וכמדובר כמ"פ שההוראה שלמדים מהקביעות המיוחדת שבשנה זו היא גם בנוגע לכל השנים, אלא שבשנה זו הרי זה בהדגשה ובגילוי יותר, ולכן גדולה יותר הזכות וההצלחה לפעול זאת בנקל יותר ובאופן רחב ועמוק יותר.

ג. והענין בזה:

ענינו של פסח הוא — כפירוש רש"י¹³ ש"הקרבן קרוי פסח על שם הדילוג והפסיחה (פסיחה לשון דילוג וקפיצה) שהקב"ה הי' מדלג .. וקופץ כו", ומוסיף, "ואתם עשו כל עבודותיו .. דרך דילוג וקפיצה". וזוהי ההוראה וה"בכ"ן מחג הפסח — ש"כל עבודותיו" של קרבן פסח, שענינו (ככל הקרבנות) שהאדם מקריב את עצמו, כמבאר¹⁴ בפי' הכתוב¹⁵ "אדם כי יקריב מכם", שהקרבן הוא "מכם ממש, שיקריב את נפש האדם שלמטה לה" — הרי זה צ"ל דרך דילוג וקפיצה.

ד. וכאשר עבודת בני"ה היא (ע"פ ההוראה של חג הפסח) באופן של דילוג וקפיצה, אזי נעשה הענין ד"קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות"¹⁶, שנוסף על הפירוש ש"בא" הוא לשון עבר, שקאי על יצי"מ, ישנו גם הפירוש שהוא לשון עתיד, שקאי על הגאולה העתידה¹⁷.

ויה"ר שה"בא" בעתיד יהי' באופן של הוה — שהקב"ה מדלג על

- (11) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) (16) שה"ש ב, ח. (17) ראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)). פכ"ט.
(12) ברכות כח, א. וש"ג.
(13) בא יב, יא (יג).
(14) לקו"ת ויקרא ב, ג.

הוספה

[היתשכ"ה]

(1) ת"יח על הסיפורים הנ"ל ובפרט שהם שהזמ"ג בענין הלקו"ת.

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של התמים מוה"ר שמואל יצחק רייצעס (ברוקלין) * — בו כותב:

באתי לשאול עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א איך להתנהג בענין לימוד לקוטי תורה, שכ"ק שליט"א דורש¹.

באמת הנה לימוד לקו"ת הוא יקר אצלי במאד, ובאמת הנה כל הזמן שאני לומד בביה"כ של שארף² — זהו למדתי לפניהם, לקוטי תורה או תו"א, אך זה לא כבר התחלתי ללמוד לפניהם איזה שיחה מהלקוטי שיחות, ושאלתי את פי כ"ק שליט"א והסכים על זה מאחר שזה הוא בנקל יותר לפניהם.

וגם אני זוכר תמיד את הסיפור ששמעתי מהרב מצאריי³, אחי הרב התמים ר' שמואל ז"ל⁴ שהי' רב בפליסא וקראו אותו שמואל וויטקער⁵, והסיפור הוא, שבימי הצ"צ נ"ע היו בליובאוויטש ירידים גדולים שהרבה סוחרים היו באים, והנה הרב ר' אלעזר משה הורוויץ⁶ שהי' רב בעיר פינסק, הי' לו אח"י ג"כ גדול בתורה והי' סוחר, ופעם הי' שהוא

(א) נולד — תרנ"ב בערך, ביחאווידזש (פלך מאהליב). למד בישיבת תו"ת בליובאוויטש. שר"ב. נפטר — כ"ב אלול תשמ"ו, ומ"כ בסמיכות לאהל הק' (על מצבתו נחרת: "עסק בחיות בדא"ח ובעבודת התפלה, קירב לבן של בני"ה לתומצ ולדא"ח, ביתו הי' פתוח לרווחה"). ע"ד לימודו וחרתו דא"ח ברבים — ראה גם אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד אגרת הי"טג (ס"ע נו ואילך). ח"י"ז אגרת ו'תשמט (ע' תכ). ובכ"מ.

(ב) ראה בארוכה שיחת ש"פ ויקהל תשכ"ה (תו"מ התועדויות חמ"ב — תשכ"ה ח"ב — ס"ע 306 ואילך). ועוד. ובישלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו ("היום יום" בתחלתו) — שנת תשכ"ה: "מציע שבכל שבת ילמדו ויגמרו הלימוד של מאמרי "לקוטי תורה" על הפרשה השייכת לאותה השבת". וראה גם אג"ק חכ"ג אגרת ח'תתקסו, ובהנמטן בהערות שם.

(ג)

(ד) מוה"ר מנחם מענדל (ב"ר לוי יצחק) פריידין. נולד — ח"י ניסן תרכ"ו, וויטקא. רב בשאר"י (פלך מאהליב), ועוד. בעמ"ס עליות מנחם (פיעטרקוב, תרס"ז. — שו"ת ממנו נדפס גם בקובץ יגדיל תורה נ"י. חוברת לו — סיון תמוז תש"מ — ע' רצג ואילך). ניסן תרפ"ו — היגר לארה"ב (מהא"מיל) עם זוגתו ובתו, והמשיך לשמש ברבנות בעיר ניריארק ולאחמ"כ בבראנזוויל. חבר אגודת הרבנים דארה"ב וקאנאדא. נפטר — ב' תמוז תש"ב.

(ה) נולד — תרל"ח, וויטקא. למד בישיבת תו"ת בליובאוויטש. רב בפליסא (פלך ווילנא). נפטר בדמי ימיו (ב"ליובאוויטש וחילי"י" ע' 227 — שנספה עקה"ש, הי"ד").

(ו) כך גם מכונה במכתב חברי הועד דישיבת תו"ת בוילנא לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע (ה' סיון תרפ"ז — תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' רי): "הרב העובד ר' שמואל וויטקער ז"ל".

(ז) נו"נ מצד אביו להגאון וכו' מוה"ר יצחק הלוי הורוויץ אב"ד האמבורג (ממשפחת השל"ה), ומצד אמו — להגאון מוה"ר יהושע צייטלין משקלאוו (ראה אודותיו סה"ש תרצ"ג ע' 99. וש"נ). בעמ"ס אהל משה (ח"א — הגהות וחיידושים על הש"ס (שנדפסו, בחלקם, גם בש"ס דפוס ווילנא); ח"ב — שו"ת והגהות וחיידושים על מד"ר ורמב"ס). נפטר — ר' מנ"א תר"נ.

(ח) אולי הכוונה לאחיו הרה"ג כו' מוה"ר יהושע הלוי הורוויץ, לימים — אב"ד שקלאוו. נפטר — י"ב אייר תר"נ.

ועי"ז ממהרים את הגאולה הכללית כביאת משיח צדקנו, וכמ"ש הרמב"ם¹⁰⁶ ש"באותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה וכו'", שזהו בקו דסור מרע, ועד"ז בקו דעשה טוב — "שהטובה תהי' מושפעת הרבה וכו'", ועד ש"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד כו' שנאמר¹⁰³ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

וכל זה — ע"י ההכנה בהוספה בלימוד התורה, נגלה וחסידות, ובאופן המביא לידי מעשה, מתוך רעש ("שטורעם"), באופן שירעישו ("אויפשטורעמען") את העולם עד שיתבטל ממציאותו ("אויס וועלט"), ויקויים היעוד "והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד"¹⁰⁷, "כשאני נכתב אני נקרא"¹⁰⁸, בעגלא דידן, למטה מעשרה טפחים.

* * *

כל הענינים, ואינו מתחשב בשום חשבונות, ובלשון המדרש¹⁸: "אינו מביט בחשבונותיכם (במעשיכם כו') .. מדלג על החשבונות ועל הקיצים כו'", ומביא את הגאולה כפשוטה למטה מעשרה טפחים, בקרוב ממש, ובלשון הרמב"ם¹⁹: "מיד הן נגאלין".

* * *

ה. בהמשך להאמור לעיל (ס"ג) מדברי רש"י "ואתם עשו כל עבודותיו .. דרך דילוג וקפיצה" — הנה ע"פ הידוע גודל הדיוק בפירוש רש"י, ועד שיש בו ענינים מופלאים²⁰, יש לבאר הדיוק בכפל הלשון "דילוג וקפיצה", שמיוסד על לשון הפסוק¹⁶ "מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות":

בנוגע לחילוק בין דילוג ("מדלג") וקפיצה ("קופץ") — מובא בלקו"ת²¹ ש"דילוג ברגל א' וקפיצה בב' רגלים, וכמבואר במשנה פ"ח דאהלות כו'".

וממשיך לבאר מארז"ל²² "מדלג על ההרים, בזכות אבות, מקפץ על הגבעות, בזכות אמהות" — שעבודת האבות היא ברגל א', שהו"ע האהבה (כידוע²³ שזכר הוא בחי' חסד, כמ"ש²⁴ "זכר חסדו"), ועבודת האמהות היא בב' רגלים, שניתוסף גם ענין היראה, כי, "אשה יראת ה' היא תתהלל"²⁵, וכיון ש"אשה כשרה עושה רצון בעלה"²⁶, הנה נוסף על ענין היראה שיש לה מצד עצמה, יש לה גם ענין האהבה מצד בעלה.

ומבאר, שכיון שהאבות "הטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין העוה"ב"²⁷, שאז יהי' הענין ד"נקבה תסובב גבר"²⁸, לכן יש מעלה באמהות לגבי האבות, שעבודת האבות היא רק ברגל א' (אהבה), ואילו עבודת האמהות היא בב' רגלים (אהבה ויראה).

ו. ויש להבהיר תחילה בנוגע לעבודת האבות שהיתה ברגל א': אין הכוונה שעבודתם לא היתה בשלימות ח"ו, ברגל א' בלבד, ולא כמו כל דבר שלם שיש לו שתי רגלים,

(24) תהלים צח, ג.

(25) משלי לא, ל.

(26) ראה תדבאר פ"ט. רמ"א אה"ע סוס"ט.

(27) ב"ב טז, סע"ב ואילך.

(28) ירמי' לא, כא.

(18) שהש"ר שם (א).

(19) הלי' תשובה פ"ז ה"ה.

(20) של"ה במסכת שבועות שלו (קפא, א).

(21) שה"ש טו, ב.

(22) ר"ה יא, א.

(23) ראה תניא פמ"ג (סב, א). ובכ"מ.

(108) פסחים נ, סע"א. וש"נ.

(107) זכרי' יד, ט.

— שהרי בודאי היתה עבודת אברהם לא רק בענין האהבה, שנקרא "אברהם אוהבי"²⁹, וכמ"ש³⁰ "זכור אב נמשך אחריו כמים", אלא גם בענין היראה, כמ"ש³¹ "עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה", שהפ"י בזה הוא שעכשיו התגלה הדבר נע"ז שעשה דבר שהוא היפך טבעו כו"³², וכמבואר בתו"א³³ בנוגע לר' חנינא בן תרדיון שאמרו לו "כלום עשה בא לידך", והשיב "מעות פורים כו"³⁴, שזו היתה הוכחה שעבודתו אינה מצד טבעו כו"י, אבל כך הי' גם לפניו. ומ"מ, עיקר עבודתו היתה בענין האהבה.

וי"ל בדא"פ שזהו ע"ד הענין ד"לית שמאלא בהאי עתיקא"³⁵, כידוע הפ"י בזה שגם שם יש שתי ידיים, אלא ששניהם בבחי' ימין, כמ"ש³⁶ "ימין ה' גו' ימין ה'" ב"פ. ועד"ז בנדו"ד, שגם היראה שייכת ובאה מצד האהבה —

אלא הכוונה היא שענין הדילוג הי' ברגל א', היינו, שענין החסד שהי' ענינו העיקרי של אברהם הי' אצלו באופן של דילוג.

ובהקדם המבואר באגה"ק³⁷ מארו"ל³⁸ "אבוך במאי הוי זהיר טפ"י", שאף ש"תורה אחת ומשפט א' לכלולנו, אעפ"כ בדרך פרט אין כל הנפשות או הרוחות והנשמות שוות בענין זה . . כי . . בכל מצוה מאיר אור פרטי ומיוחד מאור א"ס ב"ה, ואף שכל נפש מישראל צריכה . . לקיים כל תרי"ג מצוות, מ"מ, לא נצרכה אלא להעדפה וזהירות וזריזות יתירה ביתר שאת ויתר עז . . וזהו במאי הוי זהיר טפ"י, טפ"י דייקא", ומסיים, ש"יתרון האור הזה הפרטי לנשמות פרטיות אינו בבחינת טעם ודעת מושג, אלא למעלה מבחינת הדעת . . ודוגמתו למטה הוא בחינת הגורל ממש" (שעז"נ³⁹ "בחיק יוטל את הגורל ומה' כל משפטו"); ומבואר בזה⁴⁰, שהענין הפרטי שיש אצל כל אחד שבו צ"ל "זהיר טפ"י", נעשה השער שעל ידו עולים למעלה כל עניני עבודתו, ועל ידו נמשכים כל ההמשכות מלמעלה כו'.

להוספה בלימוד התורה, באופן שהשנה כולה תהי' שנת תורה (כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר: "א תורה-יָאָר").

ויש להודיע שכיון שציוו לפרסם זאת, ובאופן של דפוס שהוא לדורות (כפתגם הצ"צ⁹⁸), מתוך כוונה ש"חברך חברה אית לי"⁹⁹, שיגיע עד ל"חוצה", באופן שאצל כאו"א יהי' הענין ד"טעמו וראו כי טוב ה"¹⁰⁰ — הנה כיון ש"איני מבקש כו' אלא לפי כחן"⁵⁴, הרי בודאי שהדבר הוא בכחו של כאו"א, הן בנוגע לד' כוסות הראשונים שענינם לימוד הנגלה, והן בנוגע לד' כוסות האחרונים שענינם לימוד החסידות, ובפשטות — למלא כל רגע פנוי בלימוד התורה, נגלה וחסידות.

ואף שלכאורה הרי זו הלכה מפורשת בהל' ת"ת שכל אחד מישראל, הן מהסוג דישכר והן מהסוג דזבולון, צריך להקדיש כל רגע פנוי ללימוד התורה, ומאי קמ"ל — הרי ע"פ שו"ע ישנם זמנים שניתנו לרשותו אם לנצלם עבור "תורתך קבע" או עבור "מלאכתך עראי"¹⁰¹; ועל זה בא הלימוד וההוראה שצריך להוסיף בלימוד התורה יותר מכפי החיוב ע"פ שו"ע.

וכיון שבאים מ"מועדים לשמחה", צ"ל הלימוד מתוך שמחה, וביחד עם זה, באופן של יגיעה, ועד לאופן ש"לבו דואג בקרבנו" (שזהו התנאי שימסרו לו רזי תורה)¹⁰² — שכיון שע"פ תורה (גם נגלה דתורה) צ"ל שני הענינים, הרי מובן שאינם סותרים זל"ז, אלא יכולים וצריכים להיות שניהם יחד.

ועד שלימוד התורה נעשה באופן ד"כמים לים מכסים"¹⁰³, והיינו, שכל מציאותו נעשית מלאה ומכוסה בתורה, נגלה דתורה ופנימיות התורה — הן פנימיות ההלכות של נגלה דתורה (ועד לאופן שיודעים מפנימיות התורה כל גופי התורה הנגלית¹⁰⁴), והן פרטי הענינים דסדר השתלשלות הספירות וכו', שזהו"ע "דע את אלקי אביך"¹⁰⁵, "דעת בוראם"¹⁰⁶ — שזהו מעמד ומצב של גאולה פרטית שנעשית ברגעי הגלות האחרונים,

(98) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' שפב.
 (99) כתובות קט, ריש ע"ב. וש"נ.
 (100) תהלים לד, ט. וראה גם תו"מ חע"ט ס"ע 28. וש"נ.
 (101) ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ה"ו. קר"א קנו, ב.
 (102) ראה חגיגה יג, א.
 (103) ישעי' יא, ט. וראה רמב"ם בסופו (סוף הלי' מלכים).
 (104) ראה תניא אגה"ק סוסכ"ו.
 (105) דברי הימים-א כח, ט. וראה תניא קר"א קנו, ב.
 (106) רמב"ם שם. וש"נ.

(29) ישעי' מא, ח.
 (30) נוסח תפלת גשם בתפלת מוסף דשמע"צ.
 (31) וירא כב, יב.
 (32) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שכא, ב.
 (33) וראה גם תניא אגה"ק סי"ג (ק"ט, ב).
 (34) תולדות יט, סע"ב ואילך.
 (35) ע"ז יח, א.
 (36) בשלח טו, ו. וראה שהש"ר פ"א, ט (א). וראה גם אוה"ת עה"פ (ע' תקמא-ב. תקמה"ו).
 (37) ס"ז.
 (38) שבת קיח, ב.
 (39) משלי טז, לג.
 (40) ראה גם תו"מ חפ"ב ס"ע 83. וש"נ.

כו"כ פירושים, כיון שלא נתפרש מהו העיקר] — שצריך להוסיף כח והשתדלות בלימוד התורה, הן נגלה דתורה שניתנה במ"ת בגילוי, והן פנימיות התורה שעיקר התגלותה תהי' לע"ל, ורק מעין זה נתגלה ע"י הבעש"ט וכו' (ועוד לפני"ז — ליחידי סגולה), כולל ובמיוחד בנוגע לאיכות הלימוד — לידע גודל מעלת הענין דלימוד התורה, כפי שנתבאר באריכות הביאור בכ"מ (וגם אם לכתחילה יהי' הלימוד שלא לשמה, אלא בשביל פניות דקדושה — הרי אם בנוגע ללימוד שלא לשמה כפשוטו אמרו חז"ל⁹⁴ "לעולם יעסוק אדם בתורה אע"פ שלא לשמה וכו'", עאכו"כ כשמדובר אודות פניות דקדושה).

יז. וכרגיל בכל ענין — יש לפרש זאת בנוגע לפועל (שהרי לולי זאת, עלולים להסתפק בעריכת רשימת הדברים והגהתה בתוספת ציוני מראה-מקומות וכו', ואח"כ לכרכה ולהניחה ע"ג המדף, ולחשוב שזוהי "עבודה⁹⁵ תמה" ... בה בשעה שבאמת הרי זה רק "הכשר" לענין העיקרי — לימוד התורה בפועל):

לכל לראש — פרסום והפצת המנהג דשתיית ד' הכוסות (וסעודת משיח) וקיומו בפועל ממש מתוך "שטורעם" בכל מקום שהיד מגעת. אך אין להסתפק בכך ולחשוב שיצא י"ח, אלא הכוונה היא שמאחרון (לא שמיני, אלא אחרון דייקא) של פסח, שהוא הסך-הכל של חג הפסח, ר"ה לרגלים, יומשך על כל השנה כולה בכל הקשור ל"יינה של תורה", שכולל גם ענין ההבנה וההסברה בנגלה דתורה גופא, ובעיקר קאי על פנימיות התורה — שאם הי' איזה חסרון בזה, הרי זו ההזדמנות להחליט (באופן שבודאי יקיים החלטתו) לתקן ולהשלים ולהוסיף בכל זה ביתר שאת וביתר עוז.

וענין זה שייך לכל מי שנודע לו אודות ענין זה, או שיוודע על זה הלילה או מחר — הנה אף שזהו לאחרי סיום זמן שתיית ד' כוסות (ואדרבה: באסרו חג אסור להרבות בשתיית יין, וכמבואר בתניא⁹⁶ שרק שבת מצוה לענגו בבשר שמן ויין ישן⁹⁷, משא"כ בימות החול), הרי התוצאה משתיית ד' הכוסות נמשכת ושייכת בפשטות גם לאחרי הבדלה, וגם מחר וכו', במשך כל השנה כולה עד לחג הפסח הבעל"ט — בנוגע

94) פסחים נ, ב. וש"נ.
95) ראה לקמן סכ"ה. וש"נ.
96) פ"ז.
97) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסרמ"ב. וש"נ.

ועד"ז מצינו בנוגע לב"ש וב"ה, שב"ש ששרש נשמתם מבחי' הגבורה היו דנין להחמיר תמיד בכל איסורי התורה, וב"ה ששרש נשמתם מבחי' החסדים היו מלמדין זכות להקל ולהתיר כו' (אלא כיון שבקדושה ישנו ענין ההתכללות, לכן יש גם ענינים יוצאים מהכלל שהם מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה⁴¹). ולהעיר, שגם עכשיו, לאחרי שנפסקה הלכה כב"ה, מצינו שיש כאלו שמחמירים וכאלו שמקילים (בהתאם לשרש נשמתם), ושניהם ע"פ הלכות התורה, כיון שבזה גופא יש חילוקי דרגות כו'.

ועד"ז מצינו בלימוד התורה שיש חילוקים בין בעלי מקרא, בעלי משנה, בעלי גמרא ועד לבעלי סוד, וכדאיתא בזהר⁴² "אפרוחים אלין מארי משנה, או ביצים מארי מקרא", ולכאורה אינו מובן: איך אפשר לומר שפלוגי הוא בעל מקרא וכו', בה בשעה שכל אחד מישראל חייב ללמוד כל חלקי התורה, ועד שבשביל זה צריך לבוא בגלגול נוסף כו' (כמבואר בהלכות ת"ת⁴³) — אך הענין הוא, שאף שהוא מחוייב בלימוד כל חלקי התורה, מ"מ, עיקר ענינו (באופן ד"זהיר טפ"י") הוא בלימוד חלק מסויים בתורה; וכיון שלימוד מביא לידי מעשה, הרי זה נמשך גם בקיום המצוות, ועד גם בחלקו בעולם.

ועד"ז מובן בנוגע לעבודת האבות שהיתה באופן של דילוג ברגל א', שהדילוג הי' אצלם בענין המיוחד והעיקרי שלהם באופן ד"זהיר טפ"י".

ז. ועפ"ז מובנת ההוראה מענין הפסח, "אתם עשו כל עבודותיו .. דרך דילוג וקפיצה" — שלא די בדילוג ברגל א', אלא צ"ל קפיצה בב' רגלים:

יש כאלו שמצד שרש נשמתם יש להם חיות ולהט בענין של "עשה טוב", ולא כ"כ בענין של "סור מרע", שגם הוא בשלימות אצלם, אבל עיקר ה"קאץ" שלהם באופן של "זהיר טפ"י" הוא ב"עשה טוב".

ועל זה באה ההוראה — שלא די בדילוג ברגל א', בקו ד"עשה טוב" בלבד, אלא צ"ל קפיצה בב' רגלים, היינו, שגם הקו ד"סור מרע" צ"ל באופן של זהירות יתירה כו' יותר מכפי החיוב ע"פ שו"ע.

ח. אמנם, כיון שדורשים ענין של קפיצה בב' רגלים, יש מקום לומר שעבודתו צ"ל בב' הקוין דעשה טוב וסור מרע בשוה.

41) ראה תניא בהקדמה. אגה"ק סי"ג. בהקדמה (א, ב).
42) ח"ג רלח, ב. רנג, ב (ברע"מ). תקו"ז
43) לאדה"ז — פ"א ה"ד. וש"נ.

אך על זה באה ההוראה מענין הדילוג ברגל א' — דלכאורה אינו מובן: כיון שישנה קפיצה בב' רגלים, מהו הצורך בדילוג ברגל א', הרי "יש בכלל מאתים מנה"⁴⁴ — שנוסף על הקפיצה בב' רגלים, היינו, שהזהירות היתירה כו' יותר מכפי החיוב ע"פ שו"ע היא לא רק בעשה טוב, אלא גם בסוד מרע, צ"ל גם דילוג ברגל א', היינו, שהענין דעשה טוב שבו יש לו חיות ולהט מצד שורש נשמתו, צ"ל באופן של דילוג לגבי הקפיצה שברגל הב'.

והענין בזה — שכיון שמצד שרש נשמתו יש לו חיות ולהט בקו מסויים, הנה אם לא ינצל זאת לעסוק בו בדילוג גדול יותר (באופן ד"זהיר טפיל") מבשאר הענינים, לא יהי' זה "כדבעי לר' למיעבד"⁴⁵, ולכן, גם לאחרי שפעל בעצמו קפיצה בב' רגלים (גם בקו שאין לו חיות ולהט כ"כ מצד שורש נשמתו), צריך להוסיף דילוג גדול יותר בקו המיוחד שבו "זהיר טפיל" מצד שורש נשמתו.

ועפ"ז יש לבאר הדיוק במארו"ל "א"ל . . אבוך במאי זהיר טפיל" — דלכאורה הי' צריך לשאול תחילה אם יש אצל אביו מצוה מיוחדת שבה "זהיר טפיל", ורק אח"כ לשאול "במאי (מהי המצוה המיוחדת שבה) זהיר טפיל", ומדוע שאל מלכתחילה "במאי כו'", שמזה משמע שהי' בטוח שבודאי יש מצוה מיוחדת שבה "זהיר טפיל" — כי, ע"פ המבואר באגה"ק הנ"ל ש"בדרך פרט אין כל הנפשות או הרוחות והנשמות שוות" ב"יתרון האור . . הפרטי (שבכל מצוה) לנשמות פרטיות . . (מצד) בחי' הגורל כו'", הרי מובן, שאצל כל עובד ה' בהכרח שיהי' ענין מסויים מצד טבע נשמתו שבו הוא "זהיר טפיל", ובענין זה צריכה להיות עבודתו בבחי' דילוג כו'.

ט. אמנם, ע"פ ביאור הנ"ל שהדילוג ברגל א' הוא דילוג גם בערך לקפיצה ב' רגלים, צ"ל הסדר באופן שתחילה היא הקפיצה בב' רגלים ואח"כ בא הדילוג ברגל א', ומדוע הסדר הוא "דילוג וקפיצה", תחילה דילוג ברגל א' ואח"כ קפיצה בב' רגלים?

אך הביאור הוא — שזהו לפי סדר העבודה הוא באופן שהולכים מן הקל אל הכבד,

— כמודגש בחג הפסח שתחילה ישנו הענין דיצי"מ, ואח"כ

הדור שיצא ממצרים⁷⁹ (וגם דורו של רשב"י⁸⁰), שבו יקויים היעוד⁸¹ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

ועד"ז בנוגע למשיח, כפי שמבאר הצ"צ במצות מינוי מלך⁸² שמשיח יהי' הן מלך והן רב, שילמד תורה לכל ישראל⁸³ [כמו משה, שהי' הן מלך, כדאיתא במדרש⁸⁴ שעליו נאמר⁸⁵ "ויהי בישורון מלך", והן רב, שילמד את כל ישראל], ועד שלימודו יהי' באופן נעלה ביותר, שלכן ילמד גם עם התנאים והאמוראים, האבות ואפילו משה רבינו⁸⁶, והיינו, שאע"פ שאצל משה מודגש יותר ענין התורה בשמו אשר יקראו לו: "משה רבינו"⁸⁷, ואילו אצל משיח מודגש יותר ענין המלוכה כפי שנקרא "מלך המשיח", מ"מ, גם ענין המלוכה דמשיח הוא ע"י התורה.

וכמובן גם מזה שכללות הענין דיצי"מ (ע"י משה, "גואל ראשון"⁸⁸) קשור עם מ"ת, כמ"ש⁸⁹ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", והרי הענין דיצי"מ נמשך עד ביאת המשיח ("גואל אחרון"⁸⁸), כידוע⁹⁰ בפירוש מ"ש⁸¹ "כימי צאתך מארץ מצרים", "ימי" לשון רבים (כידוע קושיית הזהר⁹¹ "כיום מיבעי לי' דהא בחד זימנא נפקו"), שכשם שיצי"מ כפשוטה נמשכה עד שהגיעו לעבר הירדן ליכנס ל"ארץ טובה ורחבה"⁹², כך גם נמשך הענין דיצי"מ באופן נעלה יותר עד הגאולה העתידה לבוא ע"י משיח (ועד שמצינו בגמרא⁹³ שגם לע"ל יזכירו את הענין של יצי"מ, אלא שזה יהי' רק בדרך טפל, כיון שהעיקר תהי' הגאולה העתידה, ולא כמו עכשיו שיצי"מ הו"ע עיקרי).

ומזה מובן שההוראה וה"בכך" מענין שתיית ד' כוסות באחרון של פסח [שהרי צ"ל הוראה ובכך מכל מאמר של נשיא בישראל, ועאכור"כ מענין של מעשה בפועל, שכיון שאינו מוגבל בדיבור, אפשר לומר בזה

79) ראה שער הגלגולים הקדמה כ. ל"ת וסה"ל להאריז"ל שמות ג, ד.

80) ראה זהר ח"ב קמו, א. ח"ג נח, א. קנט, א. רלו, ב. רמא, ריש ע"ב. סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר שז, ב [תנ, ג].

81) מיכה ז, טו.

82) פ"ג (דרמ"צ קי, ב).

83) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. ועוד.

84) הובא ברמב"ן ברכה לג, ה.

85) ברכה שם.

86) ראה לקו"ת צו יז, א. שער האמונה

פנ"ו ואילך.

87) ראה גם תו"מ חע"ח ע' 190. וש"נ.

88) ראה שמור"ר פ"ב, ד"ו. דב"ר ספ"ט.

זח"א רנג, א. שער הפסוקים ויחי מט, יו"ד. תו"א משפטים עה, ב.

89) שמות ג, יב ובפרש"י. שמור"ר פ"ג, ד.

90) ראה ד"ה כימי צאתך תרצ"א ותש"ח

(סה"מ תרצ"א ע' רעא ואילך. תש"ח ע' 159

ואילך). ועוד.

91) ח"ג קעו, רע"א.

92) שם, ח.

93) ברכות יב, סע"ב.

44) כתובות סז, רע"א.

45) ב"ק עד, א. ב"ב מא, ב. ועוד.

בפרהסיא, בנוגע ל"מועדים לשמחה", ובפרט "זמן חרותנו", שהוא ר"ה לרגלים⁵ — שזהו המנהג לשתות ד' כוסות באחרון של פסח, שגם ענין זה צ"ל באופן של "יפוצו מעינותיך חוצה"⁶⁹.

ובהדגשה יתירה בשנה זו, שבה מלאו שבעים שנה לפעם הראשונה לקביעת מנהג זה, בשנת תרס"ו (כסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁰).

ולהעיר, שיש מקום לומר ששבעים שנה הו"ע שנוגע רק לחיי האדם, כמ"ש⁷¹ "ימי שנותינו .. שבעים שנה" (כפי שהי' אצל דוד⁷²), אבל, ע"פ המבואר⁷³ בענין שבעים שנה שמורה על השלימות של שבעת המדות כפי שכל מדה כלולה מעשר, הרי כיון שכל ענין של קדושה צ"ל באופן של התכללות המדות, מובן ששלימותו היא בשבעים שנה.

טו. המשך השיחה — השייכות דד' כוסות דאחש"פ למשיח, בהמשך לד' כוסות דימים ראשונים ששייכים למשה⁷⁴, וענינם בתורה, נגלה דתורה ופנימיות התורה — נכלל בשיחה דלקמן (סי"ח ואילך) שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

טז. ובפרטיות יותר:

ענינו של משה רבינו הוא — לימוד התורה, כמ"ש⁷⁵ "זכרו תורת משה עבדי", ש"קבל תורה מסיני ומסרה כו"⁷⁶ לכל בני" עד סוף כל הדורות, ועד כמובא בפירושו רש"י⁷⁷ שמשה בעצמו למד עם כל בני" שבדורו, שהי' דור כללי שכולל את כל הדורות שלאח"ז (שלכן היתה בו שלימות המספר דששים ריבוא⁷⁸), עד לדרא דעקבתא דמשיחא, שהוא

מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז או"ח סוסק"פ. סתל"ב סי"א. סתנ"ב ס"ד. סתצ"ד סט"ז. ועוד.

(69) ראה גם שיחת אחש"פ דאשתקד ס"כ ואילך (תו"מ ח"פ ע' 83 ואילך). וש"נ.

(70) ראה שיחת יום אחש"פ תרח"ץ בתחלתה (סה"ש תרח"ץ ע' 277 [310]) — נעתק ב"היום יום" כב ניסן, אחש"פ.

(71) תהלים צ, יו"ד.

(72) ב"ר פצ"ו, ד. ובכ"מ.

(73) ראה לקו"ת חוקת סה, ריש ע"ד.

(74) וכמדובר כמ"פ שכל ענין ישנו גם

בנגלה דתורה, ברמז או בפירושו — כפי שמצינו ואילך. סה"מ תרע"ח ע' שיב ואילך.

מתחיל הענין דספירת העומר, יום אחד, ואח"כ שבוע אחד וכו', כך, שמיום ליום הולכים ומתקרבים לענין של מ"ת —

והרי נקל יותר להתחיל באופן של דילוג ברגל א', בענין שנמשך אליו מצד טבע נפשו ורואה שמצליח בזה כו', ולאח"ז יכולים לדרוש ממנו שתהי' אצלו קפיצה בב' רגלים, שגם העבודה שאינו נמשך אלי' מצד טבע נפשו תהי' באותה חיות ולהט כמו העבודה שנמשך אלי' מצד טבע נפשו; ולאחרי שיש אצלו קפיצה בב' רגלים, אזי דורשים ממנו להוסיף דילוג ברגל א' גם לגבי הקפיצה בב' רגלים, שבענין שנמשך אליו מצד טבע נפשו יהי' אצלו דילוג גדול עוד יותר.

י. והנה, כשמדובר אודות חסידים, הרי כיון שענינו של "חסיד" הו"ע החסד (גמ"ח) והאהבה, וכידוע⁴⁶ שחסיד לא חושב אודות טובת עצמו, אלא כמארז"ל⁴⁷ "איזהו חסיד המתחסד עם קונו", "כברא דאשתדל בתר אבוי וכו'"⁴⁸ (כמבואר בתניא⁴⁹), מובן, שהדילוג ברגל א' הוא בענין ד"עשה טוב", כולל ובמיוחד בקירוב הזולת מצד הענין ד"ואהבת לרעך כמוך"⁵⁰, שבזה צ"ל עיקר החיות והלהט שלו מצד טבע נשמתו, גם לאחרי שפעל בעבודתו ענין הקפיצה בב' רגלים.

וע"י העבודה באופן של דילוג והקפיצה מדלגים וקופצים ("מ'שפרינגט אַרײַן") אל הגאולה העתידה, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

יא. האמור לעיל שאצל חסידים צ"ל עיקר העבודה בענין החסד ואהבה, באופן ד"ואהבת לרעך כמוך", שייך לכל אחד שנמנה על דגל החסידים — אם באופן שזהו טבעו כפי שגדל ונתחנך בארצו ומולדתו ובית אביו, או באופן שהרגיל את עצמו בזה עד שהרגל נעשה טבע⁵¹, או טבע שני (כהלשון בכ"מ⁵²);

ובזה ניתוסף עוד יותר כאשר העבודה באופן זה היא לא רק מצד טבעו, טבע ראשון או טבע שני, אלא בגלל הוראת ודרישת נשיא דורנו

(50) קדושים יט, יח.

(51) תניא פמ"ד (סג, ב).

(52) שבילי אמונה נ"ד ש"ב. פחד יצחק

בערכו. וראה תניא ספי"ד. פט"ו (כא, א).

(46) ראה סה"ש תרצ"ד ע' 280.

(47) זהר ח"ב קיד, ב. ח"ג רכב, ב. רפא,

א. תקו"ז שם.

(48) שם רפא, א.

(49) ספי"י.

לעסוק בזה, שאז ישנה נתינת כח גדולה יותר לעסוק בזה באופן של דילוג.

יב. וענין זה קשור עם המנהג שהנהיג כ"ק מו"ח אדמו"ר ללכת ביו"ט לבקר יהודים בבתי-כנסיות וכו' כדי לשמחם בשמחת יו"ט, או להוסיף בשמחה שיש להם מצד עצמם, שכן, כשבאים יהודים ממקום אחד למקום אחר, הרי זה מוסיף בשמחתם של אותם יהודים שבאים אליהם, בראותם "פנים חדשות" — כפי שמצינו בנוגע לשבע ברכות, שכדי שיוכלו לחזור ולברך שבע ברכות יש צורך ב"פנים חדשות"⁵³, דאף שלא ניתוסף מאומה אצל החתן וכלה בענין הנישואין, יתוסף בשמחה מצד עצם העובדה שיש "פנים חדשות".

וזהו המענה לאלו שטוענים מהו הצורך ללכת לשמח יהודים בבתי כנסיות וכו', דלכאורה, בשלמא במקום שחסר בשמחת יו"ט צריך ללכת לשמח, אבל למה צריך לילך למקום שבלאה"כ מואר ושמח כו' ? — שהרי מצינו לדינא שע"י פנים חדשות ניתוסף עוד יותר בשמחת יו"ט.

ובזה ניתוסף הדגשה מיוחדת בנוגע לחג הפסח, שענינו דילוג וקפיצה ברגלים (כנ"ל בארוכה), שקשור גם עם ענין ההליכה ברגלים.

וכיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר תבע זאת, וישנו הכלל ש"איני מבקש כו' אלא לפי כחן"⁵⁴ — הרי בודאי ששיער ומדד שישנם הכחות הדרושים לכך, או שהוסיף בנתינת כח כו' כדי שיוכלו לקיים זאת.

יג. והרי הכוונה בזה היא שישפיע ויומשך באופן של קיום על כל השנה, עד לשנה הבאה שאז יחזרו וילכו עוד הפעם, ולכן יש צורך לקשר זאת עם פעולה גשמית כו' — עי"ז שכל אלו שהשתתפו בזה, יאמרו "לחיים", וגם אלו שלא הלכו, יצטרפו עמהם, מתוך החלטה שבפעם הבאה ישתתפו גם הם בזה; וכיון שההחלטה מתקבלת בעת רצון ובמקום קדוש וכו', בודאי תפעל פעולתה.

וכאשר מצטרפים הפעולות של רבים מישראל יחדיו (ללא הפסק מצד מדידת והגבלת זמן ומקום גשמיים, כיון שהגשמיות נעשית רוחנית), אזי נעשה הענין ד"אתם נצבים היום כולכם"⁵⁵, וכדאיתא במדרש⁵⁶ המשל "אם נוטל אדם אגודה של קנים" שע"ז נעשה חוזק

(53) ראה כתובות ז, סע"ב ובתורה והוא. (55) ר"פ נצבים.

טרוש"ע אה"ע סס"ב ס"ז. (56) תנחומא נצבים א.

(54) תנחומא נשא יא. במדבר פ"ב, ג.

ותוקף גדול יותר מכמו ש"נוטל אחת אחת"; ואז נעשה מעמד ומצב ומצד של "היום", "מה היום מאיר .. אף אתם .. עתיד להאיר לכם אור עולם"; ובאופן ד"נצבים", מלשון "נצב מלך"⁵⁷, ש"אמר מלכא עקר טורא"⁵⁸, דקאי על היצה"ר ש"נדמה להם כהר"⁵⁹.

ועד שע"ז שבנ"י עובדים עבודתם, הרי הם פועלים אצל הקב"ה ש"את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"⁶⁰ (ע"ד שע"י עבודת בני"י באופן ד"ומלתם (אתם בעצמכם) את ערלת לבבכם"⁶¹, פועלים הענין ד"ומל ה' אלקיך את לבבך"⁶², כמבואר באגה"ק⁶³), בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

יד. בהמשך להמדובר אודות חסידים — הרי ידוע שכוונת נשיאי החסידות, הבעש"ט ואדמו"ר הזקן וכו', שענין החסידות יהי' לא רק עבור סוג מיוחד של בני"י, אלא עבור כל בני"י⁶⁴,

שזהו כללות הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה"⁶⁵ — הן בנוגע לחסידות הכללית, והן בנוגע לחסידות חב"ד, ובפרט ע"פ השיחה הידועה בתורת שלום⁶⁶ שעיקר הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" התחיל לאחרי פטרבורג (ככל פרטי הביאורים שבזה שאין כאן מקומם) — שהמעיינות עצמם, לא רק הארה והמשכה והשפעה ממעיינותיך, אלא "מעיינותיך" עצמם, יבואו באופן של הפצה עד ל"חוצה"⁶⁷,

ומזה מובן, שכל זמן שישנו יהודי אחד שלעת עתה לא הגיעו אליו המעיינות, מאיזו סיבה שתהי', חסר עדיין באמיתית הענין של יפוצו מעינותיך חוצה, ועאכו"כ כשישנם עדיין שני יהודים או עוד יותר שעדיין לא הגיעו אליהם המעיינות.

ובזה נכלל גם ענין של מנהג, ש"מנהג ישראל" בכלל "תורה היא"⁶⁸, ועאכו"כ מנהג שנקבע ע"י נשיאי ישראל, באופן של פרסום

(57) מלכים א' כב, מח. וראה אוה"ת 159. תש"ד ע' 93. ע' 163. אג"ק אדמו"ר נצבים ע' א"ר.

(58) ראה ב"ב ג, ב.

(59) סוכה נב, א.

(60) זכרי' יג, ב.

(61) עקב יו"ד, טז.

(62) וילך ל, ו.

(63) ראה גם תו"מ חמ"ח ע' 429. וש"נ.

(64) ראה תורה נפסל — מנחות כ, ב.

(65) ראה סה"ה תרפ"ט ע' 72. תש"ב ע' מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד.